

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
สารบัญ	ฉ
สารบัญภาพ	ญ
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	3
คำถามงานวิจัย	3
ขอบเขตของโครงการวิจัย	4
นิยามศัพท์	5
กรอบแนวความคิดของงานวิจัย	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
หน่วยงานที่นำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์	8
บทที่ 2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ทฤษฎีการสื่อสารของ เดวิด เค เบลโล	11
2.2 แนวคิดและทฤษฎีสำนึกหน้าที่นิยม	12
2.3 ทฤษฎีอิทธิพลของสื่อมวลชนต่อสังคม	13
2.3.1 ทฤษฎี บทบาทของสื่อมวลชน	13
2.3.2 แนวคิดการกำหนดวาระข่าวสาร	15
2.3.3 แนวคิดการเรียกร้องผ่านสื่อมวลชน	15
2.3.4 ตัวแปรเรื่อง “การเข้าถึง”	16
2.3.5 แนวคิดการใช้และความพึงพอใจ	17
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารแบบกระแสทางเลือก	18
2.5 แนวคิดการสื่อสารแบบมีส่วนร่วม	19
2.6 ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในสื่อแบบประชาธิปไตย	20

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.7 คนในยุควัฒนธรรมโทรทัศน์สร้างโลกเชิงสัญลักษณ์/ โลกทางสังคมแวดล้อมตัวเอง	20
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	22
2.8.1 งานวิจัยเรื่อง การศึกษาการวัดทัศนคติของเกษตรกร อ.พรหมบุรี จ.สิงห์บุรี เกี่ยวกับการทำนาหว่านน้ำตามแผนใหม่	22
2.8.2 งานวิจัยด้านรายการโทรทัศน์	23
2.8.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับกรณีตัวอย่างประเด็นศึกษาเรื่องสื่อมวลชนกับศาสนา	23
2.8.4 สื่อที่ใช้ควรเป็นสื่อผสม (Mixed media)	25
2.8.5 งานวิจัยที่เกี่ยวกับวิธีการดำเนินงาน ของวิทยุชุมชน จ.น่าน	26
2.8.6 งานวิจัย แนวทางการพัฒนาวิทยุชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการ ของชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์	29
2.8.7 งานวิจัยเรื่อง การสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมจัดการป่าชุมชนของ ชาวบ้านห้วยแก้ว กิ่งอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่	30
2.8.8 งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาวิถีทัศน์เรื่อง “การดูแลและส่งเสริมสุขภาพ ของผู้สูงวัย” สำหรับผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราวาศณะเวศน์ฯ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	31
2.8.9 การศึกษาเรื่อง กฎหมายการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในประเทศไทย	32
2.8.10 การสื่อสารกับวาทกรรมอัตลักษณ์ผู้สูงอายุในสังคมไทย	33
2.9 ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง	35
2.9.1 สถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทย 2552	35
2.9.2 ข้อมูลสถิติประชากรของศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	37
2.9.3 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรยังส่งผลให้อัตราส่วน ภาระพึ่งพิงหรือภาระโดยรวม	38
2.9.4 เปรียบเทียบสถานการณ์ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2552 จากแหล่งข้อมูล 3 แหล่ง	39

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1. การเลือกพื้นที่	43
3.2 ประชากรที่ศึกษา	43
3.3 การสร้างเครื่องมือและการทดสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย	44
3.4. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล	46
3.5 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล	47
3.6 การวิเคราะห์และประมวลข้อมูล	48
3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล	49
3.8 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ	49
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
4.1 การวิเคราะห์รายการสื่อวิทยุ วิทยุชุมชนและรายการ โทรทัศน์ที่เหมาะสม กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครและจังหวัดแพร่	51
4.2 ผลการวิเคราะห์การวิจัยเชิงคุณภาพ	86
4.3 ในแต่ละผลการวิเคราะห์ คณะผู้วิจัยได้สรุปตาราง และข้อมูลวิเคราะห์เชิง เนื้อหาในรายละเอียด ดังนี้	97
4.4 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพใน วิเคราะห์เปรียบเทียบความต้องการใช้สื่อ ผู้สูงอายุในพื้นที่ 2 จังหวัดในกรุงเทพมหานครและจังหวัดแพร่	107
4.5 แนวทางในการพัฒนาสื่อเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ สรุปวิเคราะห์ ทั้งจากผลวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ได้ดังนี้คือ	116
4.6 การพัฒนาสื่อที่เหมาะสมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ถอดบทเรียนการพัฒนาสื่อเพื่อผู้สูงอายุ	133
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	136
5.2 อภิปรายผล	143
5.3 ข้อเสนอแนะ	148

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	156
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก ภาพลงพื้นที่การวิจัย	
ภาคผนวก ข บทความวิจัย การพัฒนาสื่อที่เหมาะสมกับการพัฒนาคุณภาพ คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุจังหวัดแพร่	
ประวัติผู้วิจัย	

สารบัญญภาพ

แผนภูมิที่ 2.1 เปรียบเทียบสถานการณ์ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2552 จากแหล่งข้อมูล 3 แหล่ง

หน้า

40

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 การคาดประมาณประชากรอายุ 60 ขึ้นไปของประเทศไทย พ.ศ. 2542-2559	36
ตารางที่ 2.2 สถิติประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปของประเทศไทย พ.ศ. 2542-2552	37
ตารางที่ 2.3 อัตราส่วนการเป็นภาระของประชากรกลุ่มต่างๆ	38
ตารางที่ 2.4 เปรียบเทียบสถานการณ์ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2552 จากแหล่งข้อมูล 3 แหล่ง	40
ตารางที่ 2.5 สถานการณ์สังคมผู้สูงอายุ ปี 2552 จำแนกรายภาค	41
ตารางที่ 4.1 เปรียบเทียบจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามเพศ	53
ตารางที่ 4.2 เปรียบเทียบจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามอายุ	53
ตารางที่ 4.3 เปรียบเทียบจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามศาสนา	54
ตารางที่ 4.4 เปรียบเทียบจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามภูมิลำเนา	54
ตารางที่ 4.5 เปรียบเทียบจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามระดับการศึกษา	55
ตารางที่ 4.6 เปรียบเทียบจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามตามรายได้ต่อเดือน	56
ตารางที่ 4.7 สรุปผลการเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานครและจังหวัดแพร่เชิงปริมาณ	56
ตารางที่ 4.8 เปรียบเทียบจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามตามสุขภาพร่างกาย	57
ตารางที่ 4.9 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามแหล่งที่มาคำปรึกษาพยาบาล	57
ตารางที่ 4.10 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามสถานที่ในการรักษา	58

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.11 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามการเคลื่อนไหวร่างกาย	59
ตารางที่ 4.12 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามระดับอาหารที่ได้รับ	59
ตารางที่ 4.13 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามผู้ดูแลด้านอาหารและสุขภาพประจำวัน	60
ตารางที่ 4.14 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามการได้พักผ่อนตามวัย	61
ตารางที่ 4.15 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามเรื่องที่กระทบจิตใจ	61
ตารางที่ 4.16 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามเรื่องที่ทำให้มีความสุข	62
ตารางที่ 4.17 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามความรู้สึกรู้สึก	63
ตารางที่ 4.18 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามความชำนาญ	63
ตารางที่ 4.19 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามด้านความจำ	64
ตารางที่ 4.20 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามด้านอารมณ์	65
ตารางที่ 4.21 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามด้านหลักคิดที่ทำให้เข้าใจชีวิต	65
ตารางที่ 4.22 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามขนาดครอบครัว	66
ตารางที่ 4.23 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามการปรึกษาเมื่อครอบครัวมีปัญหา	66
ตารางที่ 4.24 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามการปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้สูงอายุ	67

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.25 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามการสื่อสารของผู้สูงอายุกับครอบครัว	68
ตารางที่ 4.26 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามการร่วมกิจกรรมในชุมชน	68
ตารางที่ 4.27 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามการได้รับการปฏิบัติจากคนในชุมชน	69
ตารางที่ 4.28 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามความภูมิใจและต้องการถ่ายทอดภูมิปัญญา	69
ตารางที่ 4.29 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามการใช้เวลาว่าง	70
ตารางที่ 4.30 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามที่มาของรายได้	71
ตารางที่ 4.31 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามความเพียงพอต่อการใช้จ่าย	71
ตารางที่ 4.32 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามการสร้างรายได้	72
ตารางที่ 4.33 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามหน่วยงานที่ควรทำหน้าที่ในการจัดการรายได้แก่ผู้สูงอายุ	72
ตารางที่ 4.34 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามวิธีแก้ปัญหาเศรษฐกิจเมื่อเจ็บป่วย	73
ตารางที่ 4.35 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามภัยของผู้สูงอายุ	74
ตารางที่ 4.36 สรุปผลการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร และจังหวัดแพร่เชิงปริมาณ	75
ตารางที่ 4.37 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามระดับความเหมาะสมของสื่อเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ของผู้สูงอายุ	76

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.38 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามระดับบทบาทของสื่อต่อการพัฒนาผู้สูงอายุ	77
ตารางที่ 4.39 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามความเหมาะสมของสื่อวิทยุโทรทัศน์	78
ตารางที่ 4.40 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามประโยชน์ของสื่อต่อการพัฒนาผู้สูงอายุ	79
ตารางที่ 4.41 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามระดับความเพียงพอของจำนวนสื่อเพื่อผู้สูงอายุ	80
ตารางที่ 4.42 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามประเภทสื่อที่มีมาก	80
ตารางที่ 4.43 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามช่วงเวลาที่เหมาะสมในการรับสื่อของผู้สูงอายุ	81
ตารางที่ 4.44 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามระดับคุณภาพการผลิตสื่อ	82
ตารางที่ 4.45 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามหน่วยงานกระจายสื่อ	82
ตารางที่ 4.46 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามระดับการบริหารจัดการสื่อ	83
ตารางที่ 4.47 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกหน่วยงานที่ควรมีบทบาทการสื่อสารเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุ	84
ตารางที่ 4.48 สรุปผลการเปรียบเทียบรายการสื่อวิทยุ วิทยุชุมชน และรายการโทรทัศน์ ที่เหมาะสมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร และจังหวัดแพร่เชิงปริมาณ	85
ตารางที่ 4.49 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามการรับสื่อของผู้สูงอายุ	98
ตารางที่ 4.50 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามรายการวิทยุที่ชอบ	98

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.51 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามรายการวิทยุชุมชนที่ชอบ	99
ตารางที่ 4.52 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามรายการโทรทัศน์ที่ชอบ	100
ตารางที่ 4.53 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามสื่อสิ่งพิมพ์ที่ชอบ	100
ตารางที่ 4.54 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามความเพียงพอของสื่อสำหรับผู้สูงอายุ	101
ตารางที่ 4.55 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามรายการที่ต้องการให้มีเพิ่มขึ้น	101
ตารางที่ 4.56 เปรียบเทียบจำนวนความถี่และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (กรุงเทพฯ-แพร่) จำแนกตามเนื้อหาในสื่อสำหรับผู้สูงอายุเข้าถึง	102
ตารางที่ 4.57 สรุปผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการรับสื่อของผู้สูงอายุ กรุงเทพมหานครและจังหวัดแพร่เชิงปริมาณ	102
ตารางที่ 4.58 เปรียบเทียบข้อมูลพฤติกรรมและความต้องการสื่อโทรทัศน์เพื่อ พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุเรียงตามลำดับความสำคัญ	103